

KAPTÁR

VIII. évf. 3-4. (73-74.) szám

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei könyvtárak híradója

1999.

TARTALOM

**Közművelődési
könyvtárak
egy lehetséges útja
az Internetre**

*

**„A Jászságért”
Alapítvány
pályázati
eredményhirdetése**

*

Könyvtári ellátórendszer megyénkben

Előzmények:

Különösen a kistelepülések könyvtári ellátása, elsősorban a drasztikusan megemelkedő könyvárak és az ezt nem követő állománygyarapítási keret miatt ellehetetlenült. 1990-től, de főként 1993-tól több könyvtárnak egyetlen fillérje sem volt gyarapításra, más könyvtárakban 10.000,- Ft alatt volt ez az összeg. Valamit tenni kellett a meglévő kis gyűjtemények információs értékének "megóvása" és az olvasnivaló biztosítása érdekében.

1996-ban a Nemzeti Kulturális Alap max. 30.000.000,-Ft-os elnyerhető támogatással írt ki pályázatot könyvtári ellátórendszerek létrehozására.

Jász-Nagykun-Szolnok megyében nincs hagyománya ennek az ellátási formának, hiszen nem vagyunk aprófalvas régió.

Ebben az időben mégis az volt az egyetlen lehetőség, hogy a Megyei Könyvtár a megszólított települési önkormányzatok szándéknyilatkozatát csatolva pályázatot ad be a rendszer kialakítására.

Az elnyert 2,5 millió Ft-os támogatás lehetővé tette a rendszer alapjainak lerakását:

- szerény dokumentumbázis létrehozását,
- gépkocsi vásárlását a cserék lebonyolításához,
- számítógép vásárlását a könyvmozgások nyilvántartásához.

1997 utolsó három hónapjában szállítottuk ki az első új könyv csomagokat a rendszerben résztvevő 10 település könyvtárába (Alattyán, Kétpó, Mezőhék, Rákócziújfalú, Szelevény, Tiszabő, Tiszajenő, Tizzasas, Tiszavárkony, Vezseny).

A működés - 1998.

Az önkormányzatokkal kötött megállapodások alapján tette meg az első lépéseket - kezdett működni az ellátási rendszer.

Ebben az évben kérte Csataszög önkormányzata, hogy csatlakozhasson a rendszerhez. Önálló könyvtár - így saját állomány sem - még nem volt ezen a kis lélekszámú településen. Ezért a KÖTIVIZIG által a Megyei Könyvtárnak felajánlott vállalati könyvtár teljes állományát átadtuk a településnek (kb. 7000 db könyv). A gyűjtemény egy átlagos közkönyvtári gyűjteménynek megfelelő, összetételét tekintve.

A gyarapítás folyamatos volt egész évben. (A megvásárolt dokumentumok a Megyei Könyvtár állományába kerülnek. Valamely tag "kilépése" esetén az "elszámolás" előre rögzített szabály alapján történik. Még nem fordult elő.)

Az önkormányzatok által a rendszerbe befizetett összegek 1998-ban:

dokumentum vásárlására	109,- eFt
szolgáltatási díj címén	29,- eFt
szállítási költség címén	46,- eFt
Összesen	184,- eFt

A Nemzeti Kulturális Alap pályázatán 100,- eFt-ot nyert a Megyei Könyvtár dokumentumok vásárlására. A könyveket 25 %-os kedvezménnyel vettük, ezzel együtt 355,- eFt-ot fordíthattunk gyarapításra az ellátórendszeri tagok számára. (Az önkormányzati befizetésekhez tehát 171,- eFt-ot "tett" még a Megyei Könyvtár.)

3-4 alkalommal szállítottunk ki új könyveket minden településre az év folyamán, egyenként 41-308 db-ot. A könyvtárak által kapott könyvek értéke 38.279,- Ft- és 166.650,- Ft között mozgott. (A cserék miatt a valóságosan befektetett összeg többszöröződik!)

A 11 település könyvtára számára adtunk be pályázatot könyves ünnepek megrendezésének támogatására a Nemzeti Kulturális Alaphoz. 100,- eFt-ot nyertünk, melyből a gyermekkönyvhét alkalmából rendezett író-olvasó találkozók, rendező irodalomórák tiszteletdíjait fizettük ki. Mind a 11 településen volt rendezvény.

A vendégek Döbrentey Ildikó, Marék Veronika, B. Horváth István, Dudás Zoltán, Katz Sándor, Csernus Erika voltak.

1999 márciusától Örményes önkormányzata is tagja a megyei könyvtári ellátórendszernek.

Csáti Péterné

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAK EGY LEHETSÉGES ÚTJA AZ INTERNETRE

Takáts Béla

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Verseyhy Ferenc
Könyvtár

takats@mail.vfmk.hu

Elhangzott 1999. március 31-én a

NETWORKSHOP '99

8. Országos Konferencián,
Nyíregyházán

A közművelődési könyvtárak útja az Internetre annyiféle, ahány intézmény bejárta ezt az utat. A Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Verseyhy Ferenc Könyvtár útja igazából nem nevezhető rögzösnek. Mi kellett az induláshoz?

Az orientációs pontok megváltoztatása

Nagy hibát követ el az a könyvtár, könyvtáros amely, aki mindent maga akar kitalálni! Ez persze közhely, mégis sokszor beleesünk ebbe a hibába! A könyvtárak, könyvtárosok működésük, munkájuk során mindig megkeresik és megtalálják azokat a mintákat, viszonyítási pontokat, amelyekhez saját teljesítményüket mérhetik, ahonnan a mintákat megfelelő bizalommal adaptálhatják saját rendszerükbe. A közművelődési könyvtárak, köztük a szolnoki megyei könyvtár és a magam számára ezek a tájékoztató pontok sokáig - természetesen - más, nagyobb közművelődési könyvtárak voltak és bizonyos kérdésekben természetesen még ma is azok.

A számítástechnika, az Internet, az új könyvtári technikák megjelenésekor azonban tudomásul kellett venni, hogy e könyvtártípusban nem érdemes követendő mintát keresni, mert sem az anyagi, sem a szellemi erőforrások nem teszik lehetővé e berkeken belül kiugró teljesítmények megvalósítását.

A '90-es évek közepén fel kellett tehát ismerni, hogy figyelmünket a nagy egyetemi, főiskolai könyvtárak felé kell fordítanunk. Ezt kell tenni, mert soha nem lesz tartalékunk arra, hogy egy zsákutcába futó fejlesztési program anyagi és erkölcsi veszteségét kiheverjük, s arra sem lesz soha lehetőségünk, hogy munkánkhoz olyan szellemi holdudvart teremtsünk, ami egy felsőoktatási intézményben rendelkezésre áll.

Ez nem egy óriási felismerés...

"Kukkolás" és mersz

Esetünkben a könyvtárat olyan emberek "juttatták el az Internetre", akiknek tanulmányi ideje alatt e technika még nem létezett, akik a számítógépről hallani ugyan hallottak, de működés, főleg hasznos működés közben ezt a gépet soha, vagy csak nagyon ritkán láthatták.

Tanfolyamon persze lehetett ismereteket szerezni, ezek azonban csak akkor lehettek hasznosak, ha lehetőség nyílt azonnali és folyamatos alkalmazásukra is. Ennek legegyszerűbb módja a különböző levelezőlistákba való bekapcsolódás, a "már beavatottak" vitáinak, meglátásainak folyamatos figyelemmel kísérése, "kukkolása" volt.

Tanulságos időszak volt, mert kiderült: a gondjaival az ember nincs egyedül, s ha mást nem, legalább azt meg lehet tanulni, hogy mit kell kérdezni és kitől!

A mersz a kérdések megfogalmazásához kellett. Az a későbbiekben is többször kiderült, milyen nehéz az első kérdést megfogalmazni, leírni és akár csak egy szűk körű levelezőlista közönsége elé bocsátani.

Ez volt tulajdonképpen az az iskola, ami megtanított és folyamatosan tanít minket arra: mire és hogyan lehet a számítógépet, az Internetet a könyvtárakban használni.

Ez sem egy óriási felismerés.

A számítástechnika megjelenése a könyvtár mindennapjaiban

Ahhoz, hogy a számítástechnikus, az üzemszünet idején elvonási tüneteket produkáló "informatikus" intézményébe ne lenézett csodabogár, hanem "minden titkok tudója" legyen, először is természetessé kell tenni a géphasználatot a könyvtárban. Ennek első lépése a munkafolyamatok gépre vitele, azaz az integrált könyvtári rendszer bevezetése.

A könyvtár Internetre jutásának útján itt vetődik fel először igen keményen a pénz, annak hiánya. Választásról tehát a szoftver esetében szó sem lehetett.

Programunk, a TextLib történetére lehet mondani, hogy "tipikus magyar történet". A körülötte zajló, elsősorban bizalmi háború eseményeinek

taglalására nem ez a fórum hivatott. Elképzelésünknek azonban megfelelt, mert három alapvető elvet tartottunk szem előtt:

1. olyan programot kell használnunk, amit egy nálunk nagyobb könyvtár már régebb óta használ (ez a könyvtár a FSZEK);
2. olyan programot kell használnunk, melynek adatszerkezete korrekt, melyből tehát szükség esetén a bevitt adatok kimenthetők;
3. minél később kezdünk állományunk számítógépes feltáráshoz, annál később fogunk végezni vele.

Hogy a két lehetséges bevezetési mód közül (először korrekt számítógépes katalógust készíteni vagy minél előbb bevezetni a számítógépes kölcsönzést) az utóbbit választottuk, annak már tényleg "csak" az volt az indoka, hogy minél előbb, minél több kolléga legyen kénytelen munkaeszközként használni a gépeket.

Mivel az ekkora nagyságrendű könyvtárakban előbb-utóbb úgyis el kell végezni ezt a munkát, ez sem volt egy óriási felismerés...

Szerencse

Amikor integrált könyvtári programunk fejlesztése megkezdődött, kevesen tudták, gondolták, hogy hamarosan alapkövetelmény lesz ezen adatbázisok távoli lekérdezhetőségének biztosítása. Nem is nagyon bíztunk abban, hogy DOS alól megoldható lesz ez, de szerencsére kiderült, hogy az ezt biztosító program elkészíthető, működtetése mindössze egy PC-t igényel, s megteszi akár egy 386-os is, 1 Mbyte memóriával!

Így tehát, tulajdonképpen nem csináltunk semmi különöset, de lett egy olyan adattömegünk, amivel információszolgáltatóként megjelenhettünk az Interneten.

Az már igazán csak cifrázása a dolognak, hogy rendszerünk együtt tud működni a KözEIKat projekttel és (kis híján) automatikusan generálja a könyvtárközi kéréseket tartalmazó e-mail-eket.

Idő

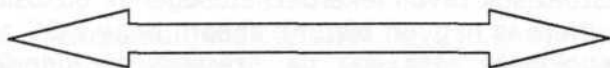
Persze, ha egy könyvtár a katalógusát már tudja szolgáltatni, akkor egyéb információk közreadására is képes, ha – az elhivatottak (?), örültek (?) szabadidején túl – ehhez megfelelő munkaidő-alapot képes hozzárendelni.

Ezzel és a közkönyvtárak Interneten történő szolgáltatásainak tartalmi kimunkálásával kapcsolatban természetesen még vannak problémák. Általánosnak látszik, hogy törekszünk – a könyvtár propagálásán túl - megyei elektronikus könyvtárakat létrehozni, összegyűjteni a megye közkönyvtáiról elérhető információkat (itt-ott ennek már látszanak eredményei), s próbálkozunk talán lehetetlen dolgokkal is, így a megyéről, településekről Interneten megjelent információk összegyűjtésével és archiválásával is – változó sikerrel. A helyismereti információk összegyűjtése a megyei könyvtárak számára alapfeladat, s a kutatók tíz, ötven év múlva ugyanúgy fogják keresni az hálózaton ma megjelent publikációkat, mint a könyveket, hírlap- és folyóirat-cikkeket.

Előadásomban szándékoltnak nem szántam nagy teret a pénznek. Az csak természetes, hogy a géppark működtetésének költségein túl szinte minden beszerzésnek, fejlesztésnek meg kellett találni a forrását, ami megint egy külön történet.

Összegzésül: mivel semmi csodát nem csináltunk az elmúlt évek alatt, azt kell mondanom, hogy a közművelődési könyvtárak Internetre jutása korparancs, s nem kellett hozzá más, mint hogy tegyük a dolgunkat.

1999. február

„A JÁSZSÁGÉRT” ALAPÍTVÁNY

Pályázati eredményhirdetés

„A Jászságért” Alapítvány legutóbbi pályázatára beérkezett 53 pályaművet a kuratórium elbírálta. 522.000 forint támogatásban részesítette a következő 19 pályázatot:

- 1) Palágyi Béla részére (Szolnok), Jut eszembe c. könyvének megjelentetéséhez 20.000,- Ft.
- 2) Fodor István Ferenc (Jászkóhalma), Dankó István (Jászládány), dr. Szerencsés István (Jászdózsza) és dr. Tóth János (Jászsószentgyörgy) polgármesterek részére, a Jászság regionális szerepével kapcsolatos kiadványok megjelentetéséhez 50.000,- Ft.
- 3) Gaál István (Jászládány) részére, a Jászládány története c. könyv II. kötetének megjelentetéséhez 20.000,- Ft.
- 4) Tál Gizella (Szolnok) részére, interjú sorozatának befejezéséhez, valamint a készülő kötet kiadásához 20.000,- Ft.
- 5) Szikszai Mihály (Szolnok) részére, a Régi malmok a Jászság területén c. kiadvány kutatói munkájához, megjelentetéséhez 20.000,- Ft.

- 6) Sándor Béla (Jászárokszállás) által összegyűjtött, a II. világháború idején hadifogolytáborba került árokszállások történetét összefoglaló kéziratos kötet folytatásának fénymásolását vállalja az alapítvány.
- 7) Az Árokszállási Baráti Köre Budapesti Csoportja részére működési célokra 30.000,- Ft.
- 8) A Jászágói Népdalkör részére, működési célokra 20.000,- Ft.
- 9) A Jászberényi Vasas Kórus működéséhez 20.000,- Ft.
- 10) A jászsószentgyörgyi Rozmaring Asszonykórus részére jász népviseleti ruhák elkészítéséhez 20.000,- Ft.
- 11) A Városi Könyvtár és Információs Központ (Jászberény) részére, számítástechnikai eszköz beszerzéséhez 30.000,- Ft.
- 12) A Jászberény-Porteleki Pávakör részére, automata hangoló vásárlásához 12.000,- Ft.
- 13) A jászteleki Művelődési Ház és Könyvtár részére, Jászság-történeti vetélkedő megszervezéséhez 20.000,- Ft.
- 14) Jászsószentgyörgy község Önkormányzata részére, a Jászok Egyesületével közösen szervezett Jászok Világtalálkozójának költségeihez 100.000,- Ft.
- 15) A JTIF Gyakorló Általános Iskola (Jászberény) részére az „Európai Unió oktatási programmal a Jászság megismeréséért” pályázathoz 40.000,- Ft.
- 16) A Cigány Fiatalok Kulturális Szövetsége (Jászapáti) részére a Jászsági Cigányzenészek Találkozójának megszervezéséhez 20.000,- Ft.
- 17) A „Dózsai” Honismereti Szakkör (Jászdózsza) részére a hagyományos dózsai állat- és kirakodóvásár bemutatójához 30.000,- Ft.
- 18) A Vándorfy János Honismereti Szakkör (Jászapáti) részére a honismereti szakkörök találkozójának megrendezéséhez 20.000,- Ft.
- 19) A Palotás János Vegyeskar (Jászberény) részére minősítő hangverseny megrendezéséhez 30.000,- Ft.

A kuratórium által alapított és nyolcadik alkalommal kiírt Jászságért Díjra öt személyre érkezett javaslat. A kuratórium a Jászságért Díjat, s a vele járó 250.000,- forint elismerést

Gulyás János
ny. tanár, a jászdózsai Honismereti Szakkör vezetője,
helytörténeti kutató

részére ítéli oda, életpályája elismeréseként.

Gulyás János 1924-ben született Jászdózsán. Mint földrajz, biológia és kémia szakos tanár 1945-ben Jászszentandráson kezdte meg oktatói tevékenységét, majd 1946-tól 1984-ig, nyugdíjba vonulásáig Jászdózsán tanított. Az oktató-nevelő munka mellett mindig szívügyének tekintette szülőföldje történelmének, szokásainak és hagyományainak összegyűjtését és megőrzését. A honismereti munka helyi beindításával már 1953-ban, majd 1958-59-ben megpróbálkozott, de kezdeményezése a hatóságok tilalma miatt kudarcba fulladt. Sok éves kísérletezés után 1984. március 12-én 12 fővel megalakította a Dózsai Honismereti Szakkört, melynek vezetője lett. A szakkör jelenleg 105 főt számlál, s töretlen lelkesedéssel, fiatalokat meghazudtoló lendülettel munkálkodik a község hagyományainak megőrzésén, bemutatásán és továbbörökítésén. A lelkes csapat 15 éves működése során meghatározó szerepet játszott Jászdózsza közeletében. Gulyás János kiváló szervezőképességének és kitartó munkájának köszönhetően a szakkör nagy tömegeket vonzó rendezvényei, lelkes hagyományörző munkája jó példa a fiatalok számára. Fáradhatatlan munkabírása, ügyesretete, kitartása követendő mindnyájunk számára.

„A Jászságért” Alapítvány Kuratóriuma

Kaptár

Jász-Nagykun-Szolnok megye könyvtárainak híradója

Szerkesztő: Takáts Béla (takats@mail.vfmk.hu); Felelős kiadó: Bertalanné Kovács Piroska

Kiadja a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Verseghy Ferenc Könyvtár ⇒ 5000 Szolnok, Kossuth tér 2., Postafiók 139.